

AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ LEZÁRÁSA – A Párizs környéki békék

„Ez nem béke, csupán fegyverszünet 20 évre” (Foch marsall)

A béketeremtés nehézségei

- Előzmények:
- 1918. március 3-án az orosz hatalom különbékét kötött a központi hatalmakkal, ami a Breszt-litovszki béke néven vált ismertté.
- 1918 őszén a központi hatalmak sorra fegyverszünetet kértek: szeptember 29-én Bulgária, október 30-án Törökország, november 3-án a Monarchia, november 11-én Németország. 1918. november 11-én Németországgal a compiégne-i erdőben egy vasúti kocsiban írták alá a fegyverletételt.
- 1919. január 18-án sor került a versailles-i békekonferencia megnyitására. (1871. január 18. ugyanitt: a Német Császárság kikiáltása)
- a győztes államok képviselőt: a Négy Nagy:
- Georges Clemenceau (Franciaország)
- David Lloyd George (Nagy-Britannia)
- Woodrow Wilson (Egyesült Államok)
- Vittorio Emanuele Orlando (Olaszország)

Problémák:

- Németország: túlságosan veszélyes nagyhatalom ⇒ FRO. Meg akarja fosztani erejétől
- az Osztrák-Magyar Monarchia - felbomlott –utódállamai között ellentétek
- Szovjet-Oroszország: a békekonferencia nagyhatalmai nem ismerték el a szovjet rendszert + cél a bolsevizmus terjedésének megállítása is!
- az összeomlott Török Birodalom: a Közel-Keleti helyzet rendezése – az araboknak függetlenséget, a zsidóknak saját államot ígértek a britek és a franciák a háború alatt(1917. Balfour deklaráció), a területet mégis maguk között osztották fel.
- Nagyhatalmak között is ellentétek: Anglia nem akar a Kontinensen erős FRO-t, így itt nem akarja gyengíteni NO-t, de a gyarmatait meg akarja szerezni
- Franciaország: bosszúvágy + félelem NO-tól – szövetséges államokat akar-Kisantant + Lengyelország
- Cél: francia nagyhatalmi befolyás megteremtése (NO. ellenében) + a szövetséges államok megakadályozzák a bolsevizmus terjedését
- Olasz.: az Adrián és a Balkánon nagyhatalom akar lenni
- USA: izolacionizmus felülkerekedése
- Japán: a Csendes-óceáni térségben saját vezető szerepét akarja biztosítani
- Gazdasági válság: a háború következtében infláció (elsősorban a vesztes országokban)
- Szélsőséges mozgalmak megerősödése

Az elvek és a gyakorlat

- Wilsoni alapelvek: szabad kereskedelemnyílt szerződések, stb.
- legfontosabb– a nemzetek önrendelkezési joga
- Megvalósítása nehéz – szempontok: etnikai, gazdasági, stratégiai, történelmi, földrajzi, hatalmi
- A vesztesekre kirótt terhek:
- Jóvátétel fizetése (összegét később állapították meg)

- Flotta és légiereő leszerelése, korlátozott katonai erő, általános hadkötelezettség eltörlése
- Minden békeszerződés tartalmazza:
- Kisebbségvédelmi szerződések – a teljes jogegyenlőség biztosítása minden állampolgár számára

A Versailles-Washingtoni békerendszer

Versaillesi béke (Németország)

- **területi korlátozások**
- Elzászt, és Lotharingiát Franciaországhoz csatolták
- majd 1923-ban a Ruhr vidéket is megszállták a franciák
- Saar-vidék: Népszöv. ellenőrzés alatt – 15 év múlva: Népszavazás
- Újra létrehozták Lengyelországot (K-Németországból és Ny-Poroszágból)
- Németország 2 részre szakad: Kelet- Porosz. És Németország között: corridor + Danzig szabad város marad, mint a 2 ország tulajdona
- Csehek: Szudétavidék területét kapták meg Németországtól
- Memel vidék Litvániához került 1923-ban
- Francia és Németország között, a Rajna mindkét oldalán 50-km-es körzetben demilitarizált övezetet hoztak létre – a bal partot a szövetséges haderő megszállva tartja (a kiürítés a jóvátétel fizetésének a feltétele)
- katonai korlátozások
- 100 ezer fős hadsereg
- Németországnak le kellett állítania a hadászati eszközök gyártását, és a hajógyártást is ⇒ munkanélküliség
- **kártérítések**
- 400 millió aranymárka kártérítést kellett fizetniük –de: nem szabályozták teljesen a fizetés módját! – amikor nem tudnak fizetni újabb területi veszteségek (1923: Ruhr-vidék Franciaországgé lett)
- **egyéb korlátozások**
- Anschluss: nem egyesülhetnek az osztrákokkal

Megítélés: NO. Mégis jelentős hatalom maradt, a revans vágyával

Saint-Germaini béke (Ausztria)

- Krajna, Karintia, Stájerország déli része, Dalmácia⇒SHS Királyság
- Galícia: Lengyelország
- Bukovina: Románia
- Magyarországtól Burgenland
- Sopronban népszavazást tartanak a hovatartozásról ⇒Magyarország
- Anschluss rájuk is vontkozott: a 2 ország egy király alatt nem egyesülhet

Neully béke (Bulgária)

- kevés területet vaszítottak el: Görögország kapta meg tőlük a Trákiai területet

Trianoni béke (Magyarország)

- az ország 2/3-át elveszik, tőlünk veszik el a legtöbb területet
- Felvidék, Kárpátalja(Mo.)+Morvaország+Csehország=Csehszlovákia /1939 március 31-ig létezett/

- Vásárosnamény, Algyő vonal - Erdély
- Tiszántúli megyék, Galícia D-I területe, Bucovina, D-en: Bácska, Bánák K-i része - Romániához
- Pécs alatti Baranyai háromszög Szerb-Horvát-Szlovén királysághoz (1929-ben vette fel a Jugoszlávia nevet)

Sévresi béke (Törökország)

- Az Oszmán Birodalom területe: Balkán-félsziget (Konstantinápoly), Trákia, Anatólia (Kis-Ázsia), Palesztina, Szíria, Mezopotámia, Arab-félsziget
- -egész Európai területüket elvesztették, kivéve Isztambult és környékét⇒megszűnt európai nagyhatalom lenni
- -Kisázsia – Szmirna környékét Görögo. Kapta (mohamedán lakosság!!!)
- -Bosporusz, Dardanellák nemzetközi felügyelet alá került
- -D-i területeket Francia és Brit mandátum, Népszövetségi mandátumként
- (Szíria: Franciaország mandátuma - Irak, Palesztina: Angol mandátuma)
- -Törökország nagyon sok területet elveszített⇒ nagymértékű felháborodás:
- -Kemál pasa a hadseregére alapozva elkezdte szervezni engedetlenségi mozgalmát
 - 1919. Ankarában létrehozott egy ellenkormányt ⇒ háború az antant támogatását élvező Görögországgal, de: török győzelem ⇒ KÖV.:
- 1922. VI. Mohamed szultán száműzetésbe vonul – elismeri az Oszmán Birodalom megszűnését
- a szultanátus eltörlése
- az Antant elismeri az ankarai kormányt
- 1923 július Lauseanne, békemódosítás:
- többet kap az európai területek – visszakapja Szmirnat – lakosságcsere, menekülések: Balkánról törökök, Kisázsiból görögök
- elfogadják, hogy a törökök visszafoglalták Örményország egy részét – másik része: SZU fennhatósága alatt- örmények, kurdok kiirtása
- jelentősége: Törökország az egyetlen vesztes állam, amely elérte a béke megváltoztatását
- 1923. október: KÖZTÁRSASÁG kikiáltása
- kalifátus megszüntetése
- egyház és állam szétválasztása

MITTELEURÓPA

- 3 Birodalom felbomlása: Orosz, Oszmán, Osztrák-Magyar
- Létrejött államok: Finnország, Észtország, Lettország, Litvánia, Lengyelország, Csehszlovákia, SHS Királyság– önállóak
- Belorusszia, Ukrajna, Grúzia, Örményország, Azerbajdzsán – a Szovjetunió tagállamai

NÉPSZÖVETSÉG

- 1919. Versailles: a párizsi békekonferencia előírta Nemzetek Szövetsége létrehozását– kezdeményező: Wilson – az egyezségokmányt beiktatták valamennyi békeszerződésbe: „Magas Szerződő Felek avégből, hogy a békét és biztonságot előmozdítsák ...kötelezettséget vállalnak a háború elkerülésére, ...nyílt becsületes nemzetközi összeköttetést tartanak fenn...”
- cél: a nemzetközi konfliktusok békés rendezése

- de: nincsenek a Népszövetségnek hatékony eszközei az agresszorok megfékezésére
- húszas évek: a vesztes országok: 1926. Németország, 1934. SZU felvétele
- mandátumok: hivatalosan a Népszövetség ellenőrzése alá tartoztak
- Danzig szabad városa is